

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

1
2024

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti

08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 788 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 7-fevralda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyea Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda investitsiyalarning roli va ahamiyati.....	10
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Zaynutdinova Umida Djalolovna	
Yashil iqtisodiyotga o'tishda konseptual, ilmiy, innovatsion yondashuvning zarurati	16
Gulnora Abdurahmonova	
O'zbekistonda "yashil" iqtisodiyotga o'tish muammolari va uni bartaraf etish yo'llari	22
S. R. Topildiyev	
Milliy strategik maqsadlar: ekologik va bojxona boshqaruvi mexanizmlarining maqbul kombinatsiyasi	28
Muratova Shohista Nimatullayevna	
Green Economy in Tourism in Uzbekistan.....	32
Alieva Makhbuba Toychievna	
Инновационные подходы в сельском туризме: "Зеленые маршруты"	36
Голышева Елена Вячеславовна	
Mamlakatimizda "yashil" iqtisodiyotni rivojlantirish strategiyasining ustuvor yo'nalishlari	42
Vaxabov Abduraxim Vasikovich, Nazarov Nazirjon Narzilloevich	
To'qimachilik sanoati korxonalarini barqaror rivojlantirish omillari.....	47
A.Yu. Mardanov	
Turizmni qayta jonlantirish strategiyasini ishlab chiqishda turizmni rejalashtirishning istiqbollari.....	52
A'zamov Saidakbarxon Avazxon o'g'li	
O'zbekistonda qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanishi asosida barqaror rivojlanishga erishish	57
Abdullayev Elyorbek Odiljon o'g'li	
Barcha tadbirkorlik subyektlariga teng raqobat sharoitini yaratishda soliq imtiyozlarining o'rni	62
Akbarov Akmalxon Akrom o'g'li	
Turistik hududlarning barqaror rivojlanishini baholash metodologiyasida integral baholash ko'rsatkichlarini aniqlashning nazariy jihatlar.....	66
Asraqulov Abduraxmon Sultonovich	
Iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashda "yashil" iqtisodiyot va uning ayrim masalalari.....	70
Axunova Shoxistaxon Nomonjanovna, Sultonova Gulbaxor Shoxnazimovna	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda qishloq xo'jaligi faoliyatining nazariy tamoyillari va o'ziga xos xususiyatlari.....	74
Bekmirzayev Mirzoxid Adashaliyevich	
Mintaqa iqtisodiyotida agrar soha samaradorligini oshirishning ahamiyati.....	78
Butanova Dilnoza Rustamovna	
Global krizislar va ularning turizm iqtisodiyotiga ta'siri.....	83
Hallakova Barnoxon bahodirjonovna	
Agroturizm faoliyati rivojlanishining xorijiy tajribalari va ularda faoliyatni rivojlantirish modellarining qo'llanilishi.....	95
Husanboyev Sadafbek Yorqinjon o'g'li	
Yashil iqtisodiyotni kreditlashda banklarning o'rni.....	101
Ibragimova Sevara Muxamedjan qizi	
Qurilish materiallari sanoati korxonalari samaradorligini baholash masalalari.....	104
Isayev Jakhongir Muzaffarovich	
Iqtisodiyotni islomiy moliya tamoyillari asosida moliyalashtirish amaliyotini joriy etish istiqbollari	110
Kasimov Baxtiyor Usmanovich	
Oziq-ovqat sanoatida tadbirkorlik faoliyatini tashkil etishning iqtisodiy mexanizmi.....	113
Mahamatova Maftuna	
Turizm xizmatlar bozorida raqobatbardoshlik ko'rsatkichlarini takomillashtirish imkoniyatlari.....	119
Nurfayziyeva Mohinur Zayniddinovna	

Islom moliyalashtirish xizmatlari asosida kichik va o'rta biznesni moliyalashtirish usullari.....	124
Said Po'latov Maxamedovich	
Using Innovative Technologies in Hotels as a Factor of Sustainable Development of Tourism Industry	128
Sayfutdinov Shuxratjon Sultonovich, Egamberdiyev Sirojiddin Sattor o'g'li	
Dorivor o'simliklar yetishtirishning dunyo mamlakatlari iqtisodiyotidagi o'rni va xalqaro bozor savdosida prognozlar.....	135
To'xtabayev Jamshid Sharofiddinovich, Maftuna Ermatova Arslonbek qizi	
O'zbekistonga turistlar tashrifini ko'paytirishda raqamli texnologiyalarning o'rni	142
Toshmurod Kulmanov	
Agrobiznesni moliyaviy quvvatlash va rivojlanish istiqbollari	147
Tursunova Dilnavo Islomovna	
Oziq-ovqat bozorini qandolat mahsulotlari bilan to'ldirishda marketing strategiyalaridan foydalanishni takomillashtirish.....	150
Azlarova Munira Muxammad-Amin qizi	
Yoshlar turizmini rivojlantirish holati va uni takomillashtirish yo'llari.....	159
Allayor Norboyev Ismoilovich	
Biologik aktivlarni baholashning uslubiy jihatlarini takomillashtirish.....	162
Boltayev Abror Sayitmuradovich	
Agrosanoat ishlab chiqarishida innovatsion jarayonlarni tadqiq qilishga uslubiy yondashuvlari.....	168
Dusmatov Begmuhammad Olimjonovich	
Suv resurslaridan samarali foydalanishda suv solig'ining ahamiyatini oshirish	174
Ikramov Nuriddin Kamolitdinovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida innovatsiya va innovatsion faoliyat bilan bog'liq tushunchalarining nazariy masalalari	179
Mamayunus Qarshibayevich Pardayev, Temur Olimovich Mamayunusov	
Aglomeratsiya iqtisodiyoti – Agglomeratsiya iqtisodiyoti – hududiy rivojlanishni harakatlantiruvchi omili sifatida	185
Raximbayev Akmal Azatboyevich	
Korxonalarini boshqarish samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlardan foydalanish mexanizmlari	190
Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich	
Globalashuv sharoitida turizm sohasida innovatsion faoliyatni rivojlantirishni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmini takomillashtirish	195
Salimov Dilshodbek Davronovich	
To'qimachilik sanoat korxonalarida marketing strategiyasi.....	199
Tillyaxodjayev Azizxon Aloxonovich	
Oziq-ovqat sanoati korxonalari raqobatbardoshligini oshirish yo'llari	203
Nilufar Umarova	
O'zbekistonda transport xizmatlari ko'rsatilishi tahlili	207
Xasanov Sarvar Ulug'bek o'g'li	
Agrar sektorga jalb qilingan investitsiyalarning sohadagi intensiv iqtisodiy o'sishga ta'sirining tahlili	213
Yangiboyev Sirojiddin Jo'ramurodovich	
Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligiga a'zo davlatlarda auditning xalqaro standartlarini qo'llash xususiyatlari	220
Meliyev Isroil Ismoilovich	
Raqamli bank xizmatlarini yanada takomillashtirish: muammolar va yechimlar	227
Melikov Otabek Maxmadiminovich	
Innovatsion iqtisodiyotda inson kapitalining tutgan o'rni.....	232
Abdikarimov Islombek Ibragimovich	
Kimyo sanoati korxonalarini boshqarish modellariga oid zamonaviy tajribalar.....	237
Avulchayeva Feruza Djurakuziyevna	
Задачи предмета «русского языка» на современном этапе	243
Адилова Солияхон	

Tijorat tashkilotlarining investitsiya faoliyati	247
Farhod Mahmudovich Tirkashyev, Asomiddinov Husan Asomiddin o'g'li	
Korrelyatsion-regression tahlil orqali turizm xizmatlari samaradorligini oshirish mexanizmlari.....	252
Gapparov Azim Qayumovich	
O'zbekistonda monetizatsiya darajasi va uni makroiqtisodiy ko'rsatkichlarga ta'siri.....	258
Isayev Atabek Djurabayevich	
Prospects for the Development of Bond Circulation in the Capital Market.....	266
Jurabek Sobirov	
Ta'lim xizmatlari bozorida oliy ta'lim muassasalarining rivojlanish holati tahlili.....	270
Kuldashev Sherzod Alimardonovich	
Iqtisodiyotga investitsiyalarni jalb qilish va ularning barqaror iqtisodiy o'sishdagi roli	276
Mamadiyeva Dilrom Ravshon qizi	
Surxondaryo viloyatlarning marketing salohiyatini shakllantirish holati tahlili	280
Mamadjanova Tuyg'unoy Axmadjanovna	
Improving Internal Control System	287
Mexmonaliyev Ulug'bek Erkinjon o'g'li	
Oliy ta'lim xizmatlarini targ'ib qilishda OTMLar veb-saytlari samaradorligini oshirish.....	291
Musayev Bekjon Shukurillayevich	
Korxonaning narx-navo tizimi va narx siyosatini tahlil qilish	298
Musayeva Shoirazimovna, Usmonova Dilfuza Ilhomovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tibbiyot sohasini moliyalashtirish istiqbollari.....	302
Muxammadiyev Ramz Zoirjon o'g'li	
Xizmatlar ko'rsatish subyektlarida biznes-modellarining raqamli transformatsiyalashuv konsepsiyalari.....	306
N. B. Yahyoxonov	
Mikromoliyaviy xizmatlar ko'rsatuvchi kredit tashkilotlarining samaradorligiga ta'sir etuvchi omillarning ekonometrik tahlili.....	311
Nazarova Muslima Nazarovna	
Sanoat korxonalarida aylanma mablag'lardan foydalanishning ilmiy-amaliy jihatlarini	317
Nurmatov Mirzaakbar Mirzaaliyevich	
Biznesni yuritishda korxonalararo integratsion jarayonlarni rivojlantirish masalalari.....	322
Olimova Nodira Xamrakovna	
O'zbekistonda turizmni rivojlantirishning moliyaviy mexanizmlari: tahlil va istiqbollar	329
Oppoqxonov Nurmuhammadxon Po'latxon o'g'li	
O'zbekistonda davlat korxonalari transformatsiyasini jadallashtirish yo'nalishlari.....	333
Qahhorov Azizjon Ahror o'g'li	
Aholining turmush darajasini oshirish sharoitida mehnat bozori transformatsiyasining dinamikasi	338
Rahimboyev Muxtorbek Ikrom o'g'li	
Tijorat banklarida iqtisodiy-matematik modellashtirish samaradorligini yanada oshirish usullari.....	341
Raxmanov Mexridin Sindarovich	
Aholi moliyaviy savodxonligiga investitsiya kiritishning ahamiyati.....	345
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
Makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda valyuta siyosatini samarali tashkil etish.....	350
Samandarov Zuxriddin Raup o'g'li	
Sharq va G'arb tamaddunida gender qarashlar	355
Samandarova Gulxayo Abduraim qizi	
Imkoniyati cheklanganlarga to'siqsiz turizm xizmatlarini tashkil etish istiqbollari	359
Tilovmurodov Dostonbek Furqat o'g'li	
To'qimachilik korxonalarining inqirozga qarshi boshqaruvida davlat tomonidan tartibga solishning ahamiyati	363
Todjimamatova Mashxura Erkinovna	
Mintaqalarning ekologik-iqtisodiy xususiyatlari va ularning barqaror rivojlanish bilan bog'liqligi	367
Toshboyev Muzaffar Muxtorovich	

Перспективы развития сферы услуг в Узбекистане.....	373
Tsoy Marina Petrovna, Li Marina Rudolfova, Romashkin Roman Anatolyevich	
Opportunities for Bicycle Tourism in Zomin, Bulungur and Bakhmal Districts.....	379
Urozaliev Elyor Shuxrat ogli, Xujamov Bobur bahodir ogli, Saydullayev Abbosjon Murodovich	
Pul-kredit siyosati va moliyaviy inqiroz: uslubiyot va saboqlar	384
Xakimov Dilshodjon Rahmonaliyevich	
Korxonalarda barqaror rivojlanishni tatbiq etish istiqbollari.....	391
Xidirova Marg'uba Rustamovna, Jumayeva Guzal Sherxon qizi	
Telekommunikatsiya korxonalari faoliyati samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish.....	396
Xusanov Ulugbek Nishanovich	
Milliy iqtisodiyotning raqamli transformatsiyasini kengaytirish imkoniyatlari.....	402
Xuseynova Feruzabonu Mamadaliyevna	
O'zbekiston iqtisodiyotida raqamli texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari.....	405
Yo'ldosheva Dilnoza G'ayrat qizi	
Необходимость соблюдения этических норм в профессиональной деятельности бухгалтеров	408
Абдуллаханова Гулбахор Саттаровна	
Mintaqalarda kichik innovatsion korxonalarni rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	412
Abdulkakimov Zuxrali Tursunaliyevich, Axmadjanov Ilyosbek Ilxomjon o'g'li	
Tadbirkorlik faoliyatini rivojlanishini nazariy masalalari.....	416
Abdulkakimov Zuxrali Tursunaliyevich, Abduraxmonov Sherali Sharifjonovich	
Пути повышения прозрачности бюджета Республики Узбекистан.....	420
Адашов Гайрат Рустамович	
Mamlakatning investitsiyaviy jozibadorligi va uning lizing munosabatlari rivojlanishi bilan bog'liqligi	424
Axmediyeva Aliya Toxtarovna	
Тенденции и факторы развития пищевой промышленности в Узбекистане	432
Б. А. Хакимов	
Роль платежных систем в функционировании электронной коммерции.....	438
Бабаева Гузаль Яшиновна	
"Sirdaryo" va "Sirdaryo-Farm" erkin iqtisodiy zonasidagi xorxonalari erishgan yutuqlari, berilgan imtiyozlar va yaratilgan shart-sharoitlar to'g'risida	444
Davlayev G'olib Ashurovich	
Milliy iqtisodiyotga jalb qilingan investitsiyalarning tahlili	447
Djalilov Dostonbek Abduazizovich	
Ishlab chiqarish tafovutining Markaziy Bank monetar siyosati qarorlariga ta'siri.....	452
Duskobilov Umidjon Sharofiddinovich	
O'zbekistonda innovatsion jozibadorlik asosida oliy talim xizmatlarini rivojlantirish.....	457
Jonuzokov M. K.	
Aksiyadorlik jamiyatlarida korporativ boshqaruvni takomillashtirishda xorij tajribasidan foydalanish.....	461
Ismailov Allayor Rashidovich	
Особенности формирования ценовой стратегии на рынке плодоовощной продукции.....	465
Исроилов Абдурашид Абдурахманович	
Iqtisodiyotni globalashuvi sharoitida xo'jalik yurituvchi subyektlar barqarorligining nazariy metodologiyasini takomillashtirish	471
Kalandarova Nargiza Narimanovna	
Проблемы регулирования и защиты инвесторов в развитии электронной коммерции и пути их решения	475
Кенжебаева Гульфуза Рахматиллаевна	
Сущность, цели и задачи определение уровня финансовой устойчивости предприятия в современных условиях	478
Киличев А. А.	
Sug'urta tashkilotlari tomonidan taqdim etiladigan hisobotlarni xalqaro standartlarga muvofiq takomillashtirish	485
Kodirkulov Oybek Turdiboyevich	

Классификация институциональных факторов, определяющих предпринимательскую активность в Узбекистане.....	490
Курпаяниди Константин Иванович	
Ho'jalik yurituvchi subyektlarning kredit va qarz mablag'laridan foydalanish samaradorligi tahlilini takomillashtirish.....	497
Mahmudova Go'zal Samadjon qizi	
Muqimiy ijodiDA milliy uyg'onish va iqtisodiy, falsafiy qarashlar	502
Muxlisa Muxitdinova	
Совершенствование управления портфелем залогов для обеспечения финансовой устойчивости: инсайты и рекомендации для Узбекистана	505
Наимов Шахрух	
Определение специфических особенностей и факторов влияющие на процесс внедрения международных требований и стандартов в коммерческих банков Республики Узбекистан.....	509
Хайдаров Зохирид Шарирович, Каражанова Гулноза Толлиевна, Хайдари Фидои Зохирид Зода	
Inson kapitalida mujassam bo'lgan fazilatlar, ularning jamiyat rivojlanishidagi o'rni va roli	514
Mamayunus Qarshibayevich Pardayev, Sevara Abdinazarovna Babanazarova, Mexrangiz Olimovna Mamayunusova	
Развитие рыночных отношений и усиление их влияния на рост объёмных и качественных показателей культурного туризма.....	521
Пулатова Сурайё Юлдашевна	
Основные направления цифровой трансформации в банковском секторе.....	525
Рахимова Гавхар Ойбековна	
O'zbekistonda ayollarni tadbirkorlik faoliyatini moliyalashtirishda bank kreditlarining roli	530
Saidova Subhinigir Azizovna	
Xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish asosida kambag'allikni qisqartirishning innovatsion yo'llari	535
Sultonov Shodiyor Abduhalilovich, Nazarov Asqar Anvar o'g'li	
Yuridik shaxslar mol-mulkiga soliq solishning o'ziga xos xususiyatlari	541
Umirov Xurshid Islomovich	
Korxonalar va tashkilotlarni modernizatsiya qilish jarayonlari.....	545
Fayziyeva Dilafuz Shuxratovna	
"Авеста" – исторический источник экономической мысли в Древней Средней Азии	549
Хакимов Назар Хакимович, Садиков Анвар Каримович	
Приоритетные направления развития теории формирования финансовой политики предприятия	555
Хамдамов С. Ф.	
Innovatsion rivojlanish sharoitida inson resurslarini strategik boshqarish.....	562
Xasanova Nafisa Shavkatovna	
Mehnat bozorida mehnat resurslaridan samarali foydalanishda yoshlar bandligini takomillashtirish.....	566
Xuvaydullayeva Iroda Xusniddin qizi	
Sanoat korxonalari faoliyati samaradorligi va raqobatbardoshligini baholashga doir uslubiy yondashuvlar.....	572
Yuldasheva Nilufar Abduvaxidovna	
Amir Temur davrida hunarmandchilik siyosatining o'ziga xos iqtisodiy xususiyatlari	578
Zikrillayev Jaxongir Sarvar o'g'li, ilmiy rahbar: Nasimov Baxtiyor Vasiyevich	
Infratuzilma obyektlari rivojlanishining turizm sohasidagi o'rni.....	583
Toyrova Amina Baxtisher qizi	
Korxonalarda moliyaviy investitsion portfelni jalb qilish va rag'batlantirishning zamonaviy shakl va usullari tahlili	588
Haydarov Humoyun Begmurod o'g'li	
Kichik biznes korxonalari raqobatbardoshligini tadqiq etishga konseptual yondashuvlar	592
K. Q. Tajibayev	
Бухгалтерский учет дебиторской и кредиторской задолженности в современной экономике	599
Камолова Феруза Кахрамоновна	

O'zbekistonda mehmonxona sohasidagi mahalliy boshqaruv tizimini takomillashtirish yo'llari.....	603
Mirzayeva Lola Shavkatovna	
Turizmni rivojlantirishda "yashi" marketingni o'rni.....	607
Normurodova Zebo Eshmaxmatovna	
Inson kapitalini boshqarishning xorij tajribasi.....	612
Ruzmetova Gulira'no Atabekovna	
Agrasanoat majmuasida oziq-ovqat mahsulotlarini yetishirish va qayta ishlashda klasterlarini rivojlantirishning xalqaro tajribalari.....	620
Salixov Sherzod Abduxakimovich	
Mamlakatimizda mehnat bozorida ayollarning iqtisodiy faolligini oshirish	625
Xusanova Gulsum Baxtiyorovna	
Budjetdan tashqari mablag'lar hisobi va nazoratini takomillashtirish	628
Ostonokulov Azamat Abduraimovich, Alimardonov Asrorjon Alimardonovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida investitsion jarayonlar rivojlanishining xorij tajribasi	635
Miyassarov Davron Abdurashid o'g'li	
Xizmat ko'rsatish va servis sohasida mehnat resurslaridan foydalanish samaradorligini baholash ko'rsatkichlari.....	640
Muhammadamin Erdon o'gli Erdonov	
Инновационные направления развития сферы услуг как фактор экономического роста.....	644
Насиров Дилшод Фархадович	
Влияние прямых иностранных инвестиций (пии) на экономику Узбекистана	654
Юлдашев Нодирбек Сайдибурханович	
Qulay investitsiya muhiti – xorijiy investitsiyalar oqimini oshirishning asosiy omilidir.....	659
Hoshimov Jahongir Ravshanbek o'g'li	
Biznesni loyihaviy moliyalashtirish va uning asosiy yo'nalishlari.....	664
Razzakov Jasur Xamraboyevich	
Inflation and Unemployment: Evidence from Uzbekistan	670
Mahmudov Nosir, Nabiyeva Nargizaxon Nuriddin qizi	
Milliy mahsulotlarni jahon bozoriga olib chiqishda marketing strategiyalaridan foydalanish	677
Meliqulov Abduhalil Norinovich	
O'zbekistonda kichik sanoat zonalarini tashkil etish va rivojlantirishda xorij tajribalaridan foydalanishning ustuvor yo'nalishlari	683
Ortiqov Avazbek Bahrom o'g'li	
Rene Dekart va Blez Paskal ta'limotlarida ratsional g'oyalar komparativistikasi.....	689
Ruzmatova Gulnoz Miraxrarovna	
Sanoat korxonalarining barqaror rivojlanishining nazariy-uslubiy asoslari.....	694
Samijonov Musobek G'ayratjon o'g'li	
The Importance of the World Trade Organisation (WTO) and Uzbekistan's Efforts to Join It.....	699
Urozaliev Elyor, Khoshimova Sevara	
Jismoniy tarbiya va sport muassasalarini moliyalashtirishdagi mavjud muammolar.....	705
Abduqaxorov Ulug'bek Abdug'aniyevich	
Yangi O'zbekistonda turizmning drayver sifatida barqaror rivojlanish yo'nalishlari	709
Tuxliyev Iskandar Suyunovich	
Mahalliy soliqlar va yig'implarning iqtisodiy mohiyati hamda ularni undirishning xususiyatlari	713
Tuychiyev Kamoliddin	
Tijorat banklari raqobatbardoshligini oshirishda xorijiy mamlakatlarning ilg'or tajribalari va ulardan foydalanish yo'llari	717
Yadgarov Nodir Ravshanovich	
Organik qishloq xo'jaligiga o'tish bosqichlarining tashkiliy jihatlar va iqtisodiy asoslari.....	723
Amirqulov Shuxrat Olimovich	
Davlat xaridlari jarayonida e'tiborsiz ijrochilarni imkoniyatini cheklash masalalari	727
G'ofurov Temur Baxrom o'g'li	

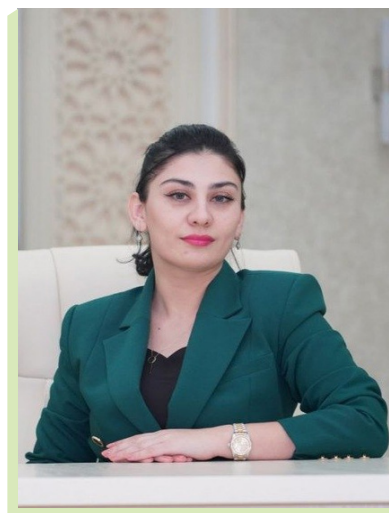
O'zbekiston iqtisodiyotida investitsion loyihalarni faol tashkil etish istiqbollari	730
Utkurov Kozimjon Dilmurod o'g'li	
Iqtisodiy o'sishni ta'minlashda transport tadbirkorligi faoliyatini rivojlanish imkoniyatlari	733
M. Masharipova, I. Ruzmetova, D. Kuramboyeva	
Sug'urta faoliyatini takomillashtirishda andarrayting xizmatining o'rni	737
Qarshiyev Daniyar Eshpulatovich	
O'zbekistonda eksportni sug'urtalash mexanizmlarini yanada kengaytirish yo'nalishlari	741
Qarshiyev Keldiyor Eshpulatovich	
Kambag'allikni qisqartirishda aholini tadbirkorlikka yo'naltirish	745
Rajabboyev Muzaffar Erkaboyevich	
Yoqilg'i-energetika korxonalarining moliyaviy barqarorligining ilmiy nazariy asoslari	749
Xusanov Qaxramon Nishonovich	
Оценка результатов реформы бухгалтерского учета в Республике	753
Киличева Фарида Бешимовна, Ирмухамедова Муслима Дилшодовна	
Эффективность программ соответствия в различных компаниях	757
Ахмедов Бехзод Ахмедович	
Элементы системы внутреннего контроля в выбранном финансовом институте	762
Хасанов Кахрамон Ахмаджанович	
Authentic Leadership Unleashed: A Comparative Analysis of Leadership Styles	767
Esanova Shohida Utkirovna	
Investitsion loyihalarni moliyalashtirishdagi moliyaviy risklarni boshqarishning ilg'or xorij tajribalari	774
Madiyarov Sanjar Gulyamovich	
Paxta-to'qimachilik klasterlarida xarajatlar hisobining uslubiy masalalari takomillashtirish	781
Toshpo'latov Azizbek Shermuxamadovich, Umaraliyev Isomidin Ismonjon o'g'li	

SHARQ VA G'ARB TAMADDUNIDA GENDER QARASHLAR

Samandarova Gulxayo Abdukarim qizi

T.N.Qori Niyoziy nomidagi
O'zbekiston Pedagogika fanlari ilmiy-tadqiqot instituti
mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada muallif tomonidan gender yondashuv asosida o'quvchi-yoshlarni kasbga yo'naltirishda ta'sir etuvchi omillar hamda ularni bartaraf etish choralarining amaliy ifodasi aks ettirilib, G'arb va Sharq tamaddunidagi gender qarashlar o'rganilgan.

Kalit so'zlar: Xotin-qizlar, "Mehnatkashlar tovushi", erta turmush, gender, gender tenglik, parlament, kasb-hunar, integratsiya, mahalladagi "beshlik", "Raqqamli avlod qizlari".

Abstract: In this article, the author demonstrates the practical manifestation of factors influencing the involvement of student youth in employment based on gender discrimination, and ways to overcome these challenges, with gender perspectives studied in Western and Eastern civilizations.

Key words: Women and girls, "Voice of Working Women", early marriage, gender, gender equality, parliament, profession-craft, integration, local "fives", "Digital Generation Girls".

Аннотация: В данной статье на основе гендерного подхода автор отражает факторы, влияющие на карьерную ориентацию студентов и практическое выражение мер по их устранению, а также исследуются гендерные взгляды в западной и восточной цивилизациях.

Ключевые слова: Женщины и девушки, "Голос трудящихся", ранние браки, гендер, гендерное равенство, парламент, профессия, интеграция, соседство "пятерки", "Девушки цифрового поколения".

KIRISH

Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning 2019-yil iyun oyidagi Oliy Majlis Senatida: "...bugun har bir ayol oddiy kuzatuvchi emas, balki mamlakatda amalga oshirilayotgan demokratik o'zgarishlarning faol va tashabbuskor ishtirokchisi ham bo'lishi kerak", deb o'z nutqida ta'kidlaganidek, ushbu so'zlar Konstitutsiya va xalqaro standartlardagi normalarni amalga oshirish mexanizmi sifatida 2021-yil 28-mayda O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Senatining "2030-yilga qadar O'zbekiston Respublikasida gender tenglikka erishish strategiyasini tasdiqlash haqida"gi qarori qabul qilinishi hamda yangi tahrirdagi O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 58-moddasi "Xotin-qizlar va erkaklar teng huquqlidirlar. Davlat xotin-qizlar va erkaklarga jamiyat hamda davlat ishlarini boshqarishda, shuningdek, jamiyat va davlat hayotining boshqa sohalarida teng huquq va imkoniyatlarni ta'minlaydi", ^[1] degan norma bilan to'ldirilishida o'z ifodasini topdi.

ASOSIY QISM

Qadimdan o'zbek oilalarida qiz farzand dunyoga kelgan kundan boshlab uni har tomonlama yetuk etib tarbiyalashga va sog'lom bo'lib voyaga yetishiga jiddiy e'tibor qaratilgan. Albatta, birinchi o'rinda qiz bola sog'lig'ining mustahkamligi, odob-axloqi va o'zida ibo-hayo, ozodalik kabi zebo hislatlarni mujassam etgan fe'l-atvori to'kis husnga ega hisoblangan. Moziyga nazar tashlaydigan bo'lsak, ko'z oldimizga To'maris, Qutlug'nigorxonim, Gavharshodbegim, Zebiniso, Uvaysiy, Nodira singari yana yuzlab nomlarini keltirish mumkin bo'lgan ayollarimiz borki, ularning shiddatkorligi, oqilaligi, aql-zakovati, sabr-toqati bilan birga ibosi, hayosi bilan o'rnak bo'lishganiga guvoh bo'lamiz. Zamonlar almashinib, ilm-fan, texnika taraqqiy etib borayotgan bir davrda hanuzgacha ayollar va erkaklarga xos bo'lgan xatti-harakatlarning aksariyati qadriyat sifatida qaralib, xalqning turmush tarzi, urf-odatlariga singib ketgan holatlari uchrab turibdi. Bu esa ayollar va erkaklarning kundalik ehtiyojlari, hayotiy faoliyatlari va ijtimoiy turmush tarziga ko'ra erkaklar va ayollarga xos rollarning o'zaro o'rin alishishi, gender rollar va gender qiyofalarning almashinayotganligida namoyon bo'lmoqda. Natijada jamiyatning

ajralmas qismiga aylangan oila qo'rg'onida eng ko'zga tashlanayotgan tafovutning buzilishi o'z-o'zidan o'smir yoshlarning ma'naviy olamiga, ongiga ta'sir ko'rsatayotgani o'z aksini topmoqda.

O'g'il va qiz bolaning ta'lim olishi hamda kasbga yo'naltirishda, ayniqsa, Sharq oilalarida qiz bolani o'qitib, uzatib yuborsang rohatini boshqalar ko'radi, o'qigani bilan shahar olib berarmidi, hayot maktabida o'qitish kerak degan qarashlar bugungi kunda ham mavjud. Tabiiyki bunday fikrlovchi jamiyatda qizlarning kelgusi taqdiri belgilab qo'yilgan bo'ladi. Maktab yoshidagi bitiruvchi qizlarning aksari oliy ta'limga hujjat topshirish orzusida emas balki, ko'pchiligi unashtirilgan va tezroq maktabni bitirib uzatilishi haqida o'ylaydi. Bu nafaqat oilaning ilmsizligiga, balki ish izlab boshqa mamlakatlarga ketayotgan aksar erkaklarning ortida qolayotgan qizlar, ayollar bo'lib, ular mutlaqo savodsiz, erta oila qurgani uchun ko'p farzand tug'ib, ularni tarbiyalash va qornini to'ydirishga qurbi yetmay ro'zg'or tashvishida mehnat bozoriga hech qanday ko'nikmasiz qolib ketayotgani yetmagandek, butun boshli avlodlar rivojlanishi uchun qulay sharoit yo'qligi sabab ularning nosog'lom muhitning kuchayib borishiga hamda ma'nan qashshoqligiga olib kelmoqda.

Bundan bir asr muqaddam "Mehnatkashlar tovushi" (1918-1921) gazetasida chop etilgan maqolalarning birida "Yigitlarni yetishdirmuvchi, jamiyati bashariyani tarbiya etguvchi xotun-qizlarimizni ta'lim va tarbiyadan mahrum etsak, alarda bo'lg'on iste'dod va o'ngunliklardan foydalanmasak, bizning holimiz ne bo'lajak? ...biz o'n milyunli turkistonliklarning yarmidan ko'bini tashkil etgan xotun-qizlarimizni ta'lim va tarbiyadan, ulum va maorifdan mahrum etib, alarga ong va fikr bermasak – o'qutmasak bizning holimiz ne bo'lur?" deb keltirilgan xavotirli fikrlardagi ilmsizlik jaholati uzoq yillar davomida qadriyatga aylanib qolmadimikan?

Ayni masalaning bugungi kun kuzatuv-tahlillariga ko'ra yosh qizlarning erta (16-17 yoshda) turmushga chiqishi va ularning oilaviy hayotga tayyor emasligi turli salbiy holatlarga olib kelmoqda.

Birinchidan, milliy udumga ko'ra, ko'pincha kelinlarning oiladagi mavqei past darajaga ega bo'ladi va ular ko'proq har xil oilaviy ishlarni bajaradilar. Tabiiyki 16-17 yoshli qizning jismi hali bunday og'ir ishlarni bajarishga tayyor bo'lmaydi.

Ikkinchidan, qizlar bu yoshda ma'naviy jihatdan oila munosabatlariga tayyor bo'lmaydi.

Uchinchidan, yosh turmushga chiqqan kelinlarning shu yoshda homilador bo'lishi tos suyaklari kichkina bo'lganligi uchun xavflidir.

Shuningdek, respublikamizda qizlarning erta turmushga chiqishi aholining tez o'sishiga ta'sir qilibgina qolmay, xalq xo'jaligining jadal rivojlanishiga ham salbiy ta'sir ko'rsatadi. Chunki 18-25 yosh qizlarning bilim olishi, kasb egasi bo'lishi va mehnat qilish uchun qulay yosh hisoblanadi.

To'rtinchidan, o'z qadri, huquqlari va o'zini-o'zi himoya qilish tushunchalarini anglab yetgan, jinsiy va reproduktiv madaniyati to'la shakllanmagan yosh qizlarning biron kasb-hunar egallamasdan, bilim olmasdan, mutaxassislikka ega bo'lmasdan oila qurishi ularning qaynota, qaynona va turmush o'rtog'lariga iqtisodiy jihatdan qaram holda yashashlariga sabab bo'ladi. Shu bois ham ayrim oilalarda aynan iqtisodiy qaramlik tufayli kelinlar yosh bolasi bilan kamsitilmoqda, tazyiqqa uchramoqda. Shuning uchun qizlarning biron hunar yoki mutaxassislikka ega bo'lgandan keyingina turmushga chiqishlari maqsadga muvofiqdir.

Aholining nikohdan o'tish yoshi kuzatilganda, ularda 24-25 yoshdan boshlab, iqtisodiy jihatdan mustaqil bo'lgan, o'zini ta'minlay olgandagina nikohdan o'tib, farzandli bo'lganligi ma'lum bo'ldi. Bu holat aholini tez sur'atda o'sishini oldini olib, aholi o'sish sifatini yaxshilaydi va iqtisodiy taraqqiyotga, yoshlarning intellektual o'sishiga ta'sir ko'rsatadi.

Rizouddin ibn Faxruddin (XX asr) o'zining "Oila" asarida "... uylanish masalasini islom shariatida buyuk narsalardan deb bilib, oila tuzishni mamlakat tashkil qilish qadar kerakli hisoblaydi va oila uchun chiqqan nizomlarga kun kelib, amal etuvchilar o'z oilalarini ko'rkam ravishda tuzar va, nihoyat, ushbu kichkina mamlakatni idora qila olurlar. Shu sababdan umrlarini rohat bilan kechirishar, umrlaridan qolgan sanoqli soatlari barokatli bo'lur. Xotunlari tarbiyasi bo'lgan xalq tarbiyasi-yu, xotunlari tarbiyasiz bo'lgan xalq tarbiyasiz, xotunlari tirishqoq, tadbirkor, irodali bo'lgan xalq boy-u, xotunlari yalqov yoki isrofgar xalq faqir bo'lishi aniqdir" deya ta'kidlaydi.

Muqaddas kitob Qur'oni Karim va sunnati nabaviyda ayollarga oid haq-huquqlar, nozik va daqiq ta'riflar alohida e'tibor bilan keltiriladi, adolat, latofat va mehr ila bayon qilinadi. Islom ta'limoti ayollarning sha'nini ulug'lab, ularning turmush tarzini go'zallashtirgan. Qur'oni Karimda "Niso" (Ayollar) nomi bilan alohida sura nozil qilingan bo'lib, unda meros va ayollarga muomala qilish hukmlari bayon etilgani dinimizda ularning ehtirom qilinganini ko'rsatib beradi¹. Islom shariatida ilm talab qilish har bir musulmonga (erkag-u ayol) farz qilingan. Hadisi sharifda: "Ilm talabi har bir musulmon uchun farzdir"², – deyiladi. Rasululloh alayhissalom bir hadisda: "Albatta, ayollar erkaklarning yarmi (shorigi, tug'ishganlari)dir"³, – deganlar (Imom Abu Dovud rivoyati).

Ushbu hadisi sharifga binoan, Islom shiati ayollarni har qanday holat va ishlarda farzandlarni tarbiyalash, oilani mustahkamlash borasida ham erkaklarga hamroh ekanidan dalolatdir. Er-xotin o'zaro inoq bo'lgan oiladan go'zal xonadon bunyod qilish orqali mustahkam jamiyat binosini barpo qilishda tayanch bo'lib xizmat qiladi.

1 <http://old.muslim.uz/index.php/maqolalar/item/2440-...>

2 [uza.uz/oz/posts/gender-tengligi-garb-va-sharq-...](http://old.muslim.uz/index.php/maqolalar/item/2440-ajollar-islom-nigo-ida)

3 <http://old.muslim.uz/index.php/maqolalar/item/2440-ajollar-islom-nigo-ida>

Nabiy alayhissalom qizlarning ulug' maqom sohibalari ekanini ta'kidlab, johiliyat davrida urfga aylanib, tarqalib ketgan shafqatsiz qabihlik – qizlarni tiriklayin ko'mish muammosini bartaraf qiladilar. Shunda, qizlarning yashash huquqini himoyalandi, unga yaxshi munosabatda bo'lish va ta'lim olishiga e'tibor qaratildi.

Har bir jamiyatning genderga oid ijtimoiy adolatni ta'minlash masalalari inson tomonidan jamiyat hayotiga kirib borish bilan namoyon bo'ladi. Gender ijtimoiy, madaniy, iqtisodiy, geografik, yosh va boshqa omillar ta'sirida o'zgarishi mumkin. "Ota-onalar o'g'illari uchun yuqori darajadagi ta'lim beradilar, shuning uchun ayollar nufuzli kasblarni kamdan kam hollarda o'zlashtirishi mumkin. Ta'lim va ayollarning kasbiy tajribasi o'rtasidagi bog'liqlik ikki tomonlama – ta'lim va kasb tanlashda teng huquqlarga qaramay, ayollarning mehnat bozoridagi imkoniyatlari cheklangan", deydi Richard Anker⁴ o'z tadqiqotlarida.

Shu o'rinda falsafaning otasi Platon "Ideal davlat" asarida erkak va ayol tabiati o'rtasidagi farq nisbiy va faqat reproduktiv sohaga taalluqli degan xulosasini keltirish ham mumkin. Ayol o'z xohishiga ko'ra kasblarni tanlashi mumkin: musiqa, falsafa yoki boshqa kasblar, shu jumladan, harbiy ishlarni ham. Shuningdek, asarda "Ayolni ushbu qiyin va mas'uliyatli vazifani bajarishga qodir deb hisoblash mumkinmi? Insoniyatning ayol qismi barcha masalalarda erkaklar bilan bir qatorda ishtirok eta oladimi?" degan savollar o'rtaga tashlanadi⁵.

Buyuk faylasuf xotin-qizlarning jamiyatdagi o'rniga oid haqiqatlarni tasvirlab, muammoning ijtimoiy ildizlarini ochib beradi hamda ayollarning tarbiyasi va ta'limiga yondashuvni o'zgartirish zarurligini ta'kidlaydi, shunda sun'iy ravishda shakllangan asimmetriya nafaqat erkaklarning, balki jamiyatning barcha a'zolari to'liq rivojlanishiga yo'l ochadi⁶.

O'spirinlarning gender xususiyatlari ularning kasb tanlashlariga ta'sir etish holatlari bir qancha olimlarning kasbiy manfaatlaridagi gender farqlar sohasiga oid izlanishlarida qayd etilgan. Xususan, Sergeyevaning⁷ o'smirlar ixtisoslashtirilgan ta'limni tanlashga motivatsion tayyorgarligining gender xususiyatlarini o'rganish bo'yicha olib borgan tadqiqotlarida qizlar va o'g'il bolalarning kasb turlarini afzal ko'rishda o'ziga xos xususiyatlar mavjudligi aniqlanadi. Ya'ni o'g'il bolalarning "inson-texnika" turdagi kasblarga, qizlarning esa "inson san'at" turiga nisbatan kasbiy qiziqishlari yuqori bo'lar ekan.

Aytish kerakki, ayollar masalasi ijtimoiy munosabatlar, millatlar, davlatlar, madaniyat va sivilizatsiyalar bilan uzviy aloqada. Bu masalaning rivojlanib borishi ijtimoiy-tarixiy jarayonlarning bir bosqichdan ikkinchi bosqichga o'tishi bilan ham bog'liqdir. Bugungi kunda Xalqaro gender bilan bog'liq ko'rsatkichlarda dunyo parlamentlarida ayollar ulushi, Parlamentlararo Ittifoqda xotin-qizlarning ishtiroki va rolini oshirish eng muhim masalalardan biri etib belgilangan.

Yevropa instituti bergan ma'lumotlarga ko'ra, gender tenglik bo'yicha Yevropada ayollarning parlamentdagi vakilligi 30-33 foiz darajasida 2017-yildan beri saqlanib, o'sish deyarli kuzatilmagan bo'lsa, 191 davlat ichida O'zbekiston 33,6 foiz ko'rsatkich bilan 51-o'rinda turgani Davlatimiz rahbari tomonidan ta'lim tizimini rivojlantirish, farzandlarimizning zamonaviy bilim va kasb-hunar egallashlari, o'quvchi-yoshlarni umuminsoniy va milliy qadriyatlar, vatanparvarlik ruhida tarbiyalash, ularning qalbiga shukronalik tuyg'ularini singdirish hamda Yangi O'zbekistonda xotin-qizlarning ijtimoiy-siyosiy hayotdagi o'rnini davlat siyosati darajasiga ko'tarishdagi olib borilayotgan islohotlar natijasida deyish mumkin.

Ta'lim tizimida o'g'il bolalar va qizlarni kasbga yo'naltirish, hunar o'rgatish borasida ayni vaqtda mahalladagi "beshlik" – mahalla raisi, hokim yordamchisi, xotin-qizlar faoli, yoshlar yetakchisi va profilaktika inspektorlarining hamjihatligi muhim ahamiyatga ega. Ushbu hamkorlik ishlari umumiy o'rta ta'lim muassasalarining kasb-hunar egasi bo'lish istagidagi 10-sinf o'quvchilar qiziqish yo'nalishlari o'rganilib, tegishli hududlarda talab yuqori bo'lgan kasb-hunarlarga o'rgatish kurslari joriy etilishi asosiy maqsad sifatida qaratiladi.

Bunda, dastlabki bosqich zarur kadrlar salohiyati va moddiy-texnika bazasiga ega bo'lgan Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi tomonidan belgilangan umumiy o'rta ta'lim muassasalarida joriy etish bilan boshlandi. Avvalo, kasbga o'qitishni joriy qilishda hozirgi bozorda qanday mutaxassislar talab mavjudligini o'rgangan holda katta-katta korxona rahbarlari bilan tizimni integratsiyash yo'lga qo'yildi. Jumladan, Samarqand viloyati Oqdaryo tumanidagi 32-maktabda o'quvchilarni 7-sinfdan boshlab, mahalla va tumanda talab yuqori bo'lgan veterinariya, agronomiya, meva-sabzavot quritish, ipakchi, mebelchi, avtomobil ustasi kabi 15 ta kasb-hunarga o'rgatish va 2 ta chet tilini o'qitish yo'lga qo'yilgan. Ushbu loyiha doirasida o'quvchilar ta'lim muassasasida o'qish, kasb o'rganish bilan bir qatorda qo'shimcha daromad topish imkoniga ega bo'lib kelmoqdalar. Shuningdek, axborot texnologiyalari sohasiga qiziquvchi qizlarning loyihalarini qo'llab-quvvatlash va ularni zamonaviy kasblarga yo'naltirish maqsadida "Raqamli avlod qizlari" IT oromgohida qizlar 5 ta yo'nalish bo'yicha tahsil olish

4 Мезенцева Е.Б. Гендер и экономика: мировой опыт и экспертиза российской практики. – Москва: ИСЭПН РАН-МЦГЫ "Русская панорама", 2002. – С. 299 – 328.

5 Platon. Dialogi [Dialogues]. Translation from ancient Greek. – Khar'kov, Folio Publ., 1999. – 383 p

6 Бурдые П. Мужское господство // Бурдые П. Социальное пространство: поля и практики. – М.: Институт экспериментальной социологии. – СПб.: Алтея, 2005. – С.286 – 365, 185 – 187.

7 Egamberdiyeva N.M., Xonturayev B. Gender yondashuv asosida yoshlarni kasbga yo'naltirishning ijtimoiy-iqtisodiy masalalari – Oila, xotin-qizlar va ijtimoiy hayot elektron ilmiy jurnali. 2/2022. 8-b

imkoniyati yaratildi. O'g'il bolalar qatorida kelajakda ushbu sohada faoliyat yurita olishlari uchun zamonaviy kasblarning sir-asrorlarini o'rgatish, kerakli bilim va ko'nikmalar berilib, shunchaki o'qitibgina qolmay, qizlarning keyingi qadamlari ham kuzatilmoqda va kerakli yo'l-yo'riq ko'rsatilib yo'naltirib kelinmoqda.

XULOSA

Gender yondashuv va shaxsga qadriyatli yondashuv asosida o'quvchi-qizlarning ijtimoiy faolligini rivojlantirish bugungi kunda ta'lim sohasi hamda yoshlar ma'naviy saviyasini oshirishga xizmat qiladi, huquqiy tarbiyani takomillashtirishda gender tengligiga erishishda imkoniyat yaratadi. O'smir yoshdagi o'quvchilarga odatlarga tayanib o'g'il va qiz bolaga ajratib vazifalarini bajarishni uqtirmay, balki ularga bevosita gender tengligiga asoslanib tarbiya berish maqsadga muvofiqdir.

Shuningdek, ta'lim tizimida xorijiy tajribalar almashinuvi asosida olib borilayotgan islohotlar yoshlarga kelgusida kasb tanlashga doir imkoniyatlar eshigini keng ochib berayotgan bir vaqtda maktab o'quvchilari turli xil ijtimoiy rollar va kasblarga tayyorlashdan voz kechish, har bir o'quvchi shaxsiga individual yondashgan holda ota-ona, psixolog, pedagog yoki kasb bo'yicha maslahatchi hamda mahalla "beshligi" hamkorligida suhbat o'tkazish, ularning shaxsiy ehtiyojlariga qarab turlicha uyushtirilishi va yo'naltirilishi lozim.

Amaliyotga tatbiq etilayotgan kasb-hunar egasi bo'lish istagidagi o'quvchilarga maktabning o'zida tayyor mutaxassis bo'lib yetishib chiqish imkoniyati respublikaning barcha hududlarida ommalashtirilishi orqali bitiruvchi yoshlar oliy ta'limni yakunlab, mutaxassislikka ega bo'lgunlariga qadar daromad topish imkoniyati yaratiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. O'zbekiston-2023-y.
2. Мезенцева Е.Б. Гендер и экономика: мировой опыт и экспертиза российской практики. – Москва: ИСЭПН РАН-МЦГЫ "Русская панорама", 2002. –С. 299-328.
3. Platon. Dialogi [Dialogues]. Translation from ancient Greek. – Khar'kov, Folio Publ., 1999. – 383p
4. Бурдые П. Мужское господство // Бурдые П. Социальное пространство: поля и практики. –М.: Институт экспериментальной социологии. – СПб.: Алтея, 2005. –С.286-365, – 185-187.
5. Egamberdiyeva N.M., Xonturayev B. Gender yondashuv asosida yoshlarni kasbga yo'naltirishning ijtimoiy-iqtisodiy masalalari – Oila, xotin-qizlar va ijtimoiy hayot elektron ilmiy jurnali. 2/2022. 8-b.
6. <http://old.muslim.uz/index.php/ayollar-sahifasi/item/2440-ajollar-islom-nigo-ida>.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.